

Posudek vedoucího práce

Anna Zdrubecká: **Prstové abecedy a jejich využívání ve vzdělávání v MŠ a ZŠ pro sluchově postižené**

V teoretické části kol. Zdrubecká na základě studia odborné literatury shrnuje informace o prstových abecedách z hlediska vývoje, formy, využití a funkčnosti v komunikaci a ve vzdělávání žáků a studentů s vadou sluchu.

Empirická část je zaměřena především na využití a funkci PA v oblasti vzdělávání. Hlavním cílem výzkumného šetření kol. Zdrubecké bylo, jak uvádí na s. 8, „zjistit, který typ prstové abecedy učitelé ve své výuce preferují, kde si tento systém osvojili, zda a jak ho využívají při výkladu látky, popř. zda ho kombinují ještě s jinými systémy.“ Ke zjišťování těchto skutečností využila metodu polostrukturovaného interview. Se spoluprací na výzkumu souhlasily nakonec čtyři školy a rozhovorů se zúčastnilo celkem 13 učitelů (tři z MŠ, dva z prvního stupně ZŠ, dva z druhého stupně ZŠ a pět učitelů, kteří učili jak na prvním, tak na druhém stupni ZŠ konkrétních školy pro sluchově postižené).

Pokud hodnotím formální aspekty práce, nedostatky nejsou časté, také jazykové a typografické zpracování a zpracování obrázků je na dobré úrovni. Odborný styl kol. Zdrubecké je kultivovaný.

K teoretické části nemám výhrady, je zřejmé, že autorka umí pracovat s relevantní literaturou a zdroji a že poznatky umí účelně interpretovat a dávat do souvislostí.

Také praktická část je dobře vystavěna. Autorka se v otázkách zařazených do rozhovoru zaměřila na podstatné aspekty užívání PA ve vzdělávání, získané poznatky přehledně a jasně interpretuje a uvádí do souvislostí.

Kol. Zdrubecká na několika místech upozorňuje na to, že zjištěné výsledky nelze vztáhnout na všechny pedagogy v ČR, ani na všechny pedagogy z jedné školy. Nicméně z rozhovorů s učiteli vyplývají zajímavé skutečnosti a práce tak může být dobrým odrazovým můstkem pro další výzkumy zaměřené na využívání systémů prstové abecedy nejen ve vzdělávání, ale obecně v komunikaci neslyšících.

K práci mám dvě připomínky a několik otázek. Prosím, aby se k nim kol. Zdrubecká při obhajobě vyjádřila:

- Na s. 18 a 19 autorka seznamuje čtenáře s jedním z pomocných fonémických systémů – Cued Speech. Podle mého názoru by při představování a charakterizování tohoto systému bylo vhodnější (a možná i informačně přínosnější) vycházet přímo ze zdrojů (i internetových), které jsou zaměřeny přímo na Cued Speech, ne jen ze zdrojů, které popisují Cued Speech zprostředkovaně (např. Krahulcová, 2003; Tarcsiová, 2005).
- Odkaz k obrázku č. 4 (s. 20) není uveden ani v seznamu literatury, ani v seznamu obrázků.
- Na s. 11 můžeme v poznámce č. 4 číst, že „Mnozí neslyšící byli za dob okupace SSSR vzdělávání tzv. daktylní metodou. Vlivem této výuky i ve svých pozdějších letech při promluvě rukama automaticky artikuluji PA (Hrubý, 1999, s. 71).“ – Ke komu se toto tvrzení vztahuje, k neslyšícím vzdělaným v Sovětském svazu, nebo k neslyšícím vzdělaným „za doby okupace“ u nás?
- Na s. 17 není podle mého názoru explicitně uvedeno, z jakých důvodů může pro jednu hlásku existovat více variant pomocných artikulačních znaků. Mohla by kol. Zdrubecká tento fakt vysvětlit?
- Je na obrázku č. 5 (s. 20) zobrazen (komplexně) Mund-Hand systém?
- Na s. 33 a 34 je popsána technika tzv. zřetězování. Je demonstrována na příkladu komunikace v ASL. Kol. Zdrubecká uvádí, že tuto techniku lze vztáhnout i na situaci u nás. V této souvislosti odkazuje práci Hudákové (2008a). Zajímalo by mě, zda kol.

Zdrubecká při studiu literatury nenarazila na nějaké výzkumy, které by potvrzovaly užívání této techniky také při komunikaci v ČZJ.

- Na s. 35 kol. Zdrubecká uvádí, že ve dvoudílném Slabikáři pro žáky se sluchovým postižením (Chuchmová, 2007), tedy v učebnici čtení, jsou prezentovány oba typy PA. Představuje také názor jedné z autorek slabikáře, která vidí smysl uvedení a užití obou variant ve slabikáři v tom, že si učitelé můžou mezi těmito variantami vybrat tu, kterou preferují, a pracovat s ní při vzdělávání svých žáků. Měli by se však vždy soustředit pouze na jednu variantu a nekombinovali ji s druhým typem PA. Hudáková (2008b, s. 42) ovšem s tímto způsobem výuky nesouhlasí: „*Prstová abeceda je vizuálněmotorický komunikační systém. Jestliže chceme psát na papír, použijme k tomu písmo, a ne nákresy tvaru rukou z vizuálněmotorického systému přenášejíciho do prostoru psané písmo.*“ – Zajímalo by mě, co si o tomto názorovém rozporu myslí kol. Zdrubecká.
- Nerozumím tvrzení na s. 52 pod tabulkou č. 8 – „*Jak můžeme vidět, většina respondentů (včetně obou neslyšících) uvedla, že se svými žáky při konverzaci mimo vyučovací hodinu PA nepoužívá.*“ K čemu se vztahuje?

Závěr: Překládaná bakalářská práce splňuje požadavky kladené na tento typ prací a může být dobrým podkladem pro obhajobu. Doporučuji ji proto k obhajobě a navrhuji hodnocení **výborně – velmi dobře** (dle průběhu obhajoby).

V Praze 13. 6. 2014

Mgr. Marie Komorná